

Imkers maken zich grote zorgen nu ze hun kasten open maken. Veel volken blijken de winter niet te hebben overleefd.

Beeld Jean-Pierre Jans

Interview Wintersterfte

Honingbijen stierven bij bosjes deze winter. ‘De angst van elke imker is dat je iets niet goed hebt gedaan’

Imkers maken zich grote zorgen nu ze hun kasten open maken. Veel volken van honingbijen hebben de winter niet overleefd. De oorzaak van de bijensterfte is nog onbekend.

[Onno Havermans](#) 25 maart 2023

Sonne Copijn schept een handvol dode honingbijen van de bodem van de bijenkast die ze zojuist heeft geopend. Ze wijst op een bijtje zonder vleugels, wat kan duiden op het kreupelvleugelvirus. “Maar dat verklaart niet dat iedereen in deze kast dood is.”

Het is de kast waarin haar allermooiste volk verbleef, zegt de imker en bestuurder van Bee Foundation. Begin dit jaar zat er nog volop leven in, zo is te zien op een filmpje dat ze schoot op 8 januari. Die warme, zonnige zondag zorgde al vroeg in het jaar voor activiteit, maar daar is niets meer van over. “De kast zit stampvol honing, dus aan het voer ligt het niet.”

Copijn maakt zich zorgen. Van de dertien volken die ze in september vorig jaar nog had, zijn er een half jaar later nog maar twee in leven. En zij is niet de enige imker die kampt met onverklaarbaar grote bijensterfte. Tachtig bijenhouders reageerden afgelopen week op de enquête die Copijn uitzette. Voor de winter hadden zij samen in totaal 450 volken, waarvan er nu 165 dood zijn. “Dat is 37 procent. Er zitten ook sterke volken van tienduizenden bijen bij, van imkers met dertig jaar ervaring.”

Imker Sonne Copijn constateert grote bijensterfte in haar bijenkassen. Beeld Jean-Pierre Jans

De angst van elke imker

Bijen zorgen voor bestuiving van planten en zijn daarmee van cruciaal belang voor het voedselsysteem. “Meer dan 80 procent van de planten is afhankelijk van bestuiving door bijen. Maar dat geldt ook andersom: hoe gezonder het systeem, hoe meer bijen”, zegt Copijn. “Bijen zijn het zoemende hart van het leven op aarde. Zij zorgen voor overvloed.”

Of er echt sprake is van een ecologische ramp, kan Copijn niet zeggen op basis van haar eigen onderzoek. “Het kan goed zijn dat de sterfte alleen de honingbijen betreft en niet de hommels en solitaire bijen.”

Het wetenschappelijk onderzoek naar wintersterfte dat Wageningen Universiteit en Research (WUR) in het voorjaar uitvoert, moet nog beginnen. “Maar de temperatuur stijgt en er is steeds meer zon, dus de bijen vliegen nú uit. Als imker wil je zien dat ze stuifmeel binnenbrengen, dan is het volk aan het broeden.”

De dood van haar volken betekent dat Copijn dit voorjaar als imker niets kan betekenen voor de kersentelers in de Betuwe, waar haar bijen al dertig jaar de bomen bestuiven. “Ik heb me afgevraagd: heb ik pech, heb alleen ik dode volken? De angst van elke imker is dat je iets niet goed hebt gedaan. Mijn enquête is een eerste indicatie dat ik er niet naast zit.”

Beeld Jean-Pierre Jans

Klimaatverandering, de varroamijt of misschien 5G-masten?

Waarom de honingbijen doodgaan is niet helemaal duidelijk. WUR peilt jaarlijks de wintersterfte om de gezondheidstoestand van gehouden bijenvolken te volgen. De afgelopen jaren liep de sterfte op van 13,1 procent in 2020 via 15,8 procent in 2021 naar 18,4 procent in 2022. De onderzoekers noemen als oorzaak een combinatie van ziektes, vooral de varroamijt en daarmee samenhangende virussen, en een tekort aan voedsel.

De invloed van klimaatverandering, die tot uiting komt in een droge zomer en een kwakkelwinter, ligt voor de hand, zegt Copijn. De volken zijn dit najaar lang door blijven broeden, sommigen zelfs de hele winter. Ook de afname van biodiversiteit speelt een rol, denkt ze. Als er onvoldoende stuifmeel in de nazomer is, zijn de winterbijen minder vitaal.

Dat zou dan ook voor solitaire bijen en hommels effect moeten hebben, want die zijn met hun kleine actieradius afhankelijk van bloemen voor nieuwe energie. “De bloeihoogte is op de meeste plekken niet op orde. Neem de weilanden: als er paardenbloemen, boterbloemen en klaver staan, zijn de wilde bijen er meteen. Laten we hopen dat de hommels in elk geval goed uitwinteren.”

In hun antwoorden op haar enquête noemen meerdere imkers ook de mogelijkheid van een nieuw virus. Als een volk al kwetsbaar is, kan het daaraan sterven. Er is doorgaans niet één oorzaak, maar een stapeling van factoren, zegt Copijn. Een enkeling noemt ook de ingebruikname van 5G-masten. “Daarmee word je al snel tot de wappies gerekend”, zegt Copijn. “Maar als je kijkt naar wat er anders is dan voorheen, wil je die straling toch ook kunnen uitsluiten. Bijen zijn erg gevoelig.